

OHJE TALOUSARVION 2027 JA – SUUNNITELMAN LAATIMISEEN 2028-2029

16.6.2026

Sisällys

1. Rautalammin kuntastrategia ja painopisteet 2026-2029.....	2
2. Kunnanhallituksen antamat ohjeet talousarvion laatimiseksi.....	3
3. Talousarvion laadinnan aikataulu	5
4. Yleiset ohjeet talousarvion laatimiseksi	6
5. Talousarvion rakenne ja sisältö	6
5.1 Johdanto ja yleisperustelut	6
5.2 Käyttötalousosa	7
5.3 Investointiosa.....	8
5.4 Tuloslaskelmaosa	9
5.5 Rahoitusosa.....	9
6. Talousarvion tekninen tekeminen	9
6.1. Menot.....	9
6.2. Tulot.....	10
7. Esimerkkilomake	11

1. Rautalammin kuntastrategia ja painopisteet 2026-2029

Uuden kuntastrategian päivitystyö on aloitettu keväällä 2025, jolloin kunnan henkilöstöstä koottu paneeli on kokoontunut kolme kertaa työpajoissa työstämään henkilöstön näkemystä uudesta kuntastrategiasta. Toukokuussa 2025 on toteutettu kuntalaisille suunnattu kysely koskien strategia työtä. 3.6.2025 on pidetty myös strategialta kuntalaisille. Strategiatyön valmistelu loppuun tapahtui uuden valtuuskauden alettua. Syyskaudella 2025 kokoonnuttiin usean eri työpajaan hiomaan uutta kuntastrategiaa. Kunnanvaltuusto hyväksyi strategian kokouksessaan 16.12.2025. Uusi kuntastrategia pyrkii vastaamaan toimintaympäristössä tapahtuneisiin ja tapahtuviin muutoksiin. Kunnan toimintaympäristöön vaikuttavat erityisesti työllisyysalueen toiminnan vakiinnuttaminen, valtionosuusjärjestelmän muutokset, väestökehitys, kuntatalouden kiristyminen, investointitarpeet sekä kuntakonsernin rakenteen kehittäminen. Kunnan tulee vahvistaa elinvoimaa, asumisen edellytyksiä ja yritystoiminnan toimintaympäristöä samalla, kun talouden tasapainosta huolehditaan pitkäjänteisesti.

Rautalammin kuntastrategia painopisteet ovat:

- Elinvoimaisuutta ja rohkeaa elinkeinopolitiikkaa
- Hyvä ja turvallinen arki
- Itsenäisen kunnan takeina uudistuva ja arvostava johtamiskulttuuri sekä kestävä talous

Visio 2025: Rautalampi- sitä parempata Savvoo

Toiminta-ajatus ja arvot:

- **Rehti ja luotettava**
 - Pidämme kiinni sovitusta ja rakennamme luottamusta. Toimimme avoimesti, vastuullisesti ja läpinäkyvästi.
- **Välittävä ja osallistava**
 - Kuuntelemme ja kohtelemme kuntalaisia yhdenvertaisesti ja oikeudenmukaisesti. Toimimme reilusti ja kunnioittavasti

2. Kunnanhallituksen antamat ohjeet talousarvion laatimiseksi

Taloussuunnittelun periaatteet

Tasapainoperiaate

Kuntalaki velvoittaa kuntaa huolehtimaan tulorahoituksen riittävydestä ja maksuvalmiuden säilyttämisestä. Suunnitellun toiminnan ja hankkeiden on oltava realistisia suhteessa käytettäviin varoihin. Taloussuunnitelman on oltava tasapainossa tai ylijäämäinen.

Talouden tasapainoperiaate sisältää myös sen, etteivät kunnan sitoumukset ja niihin liittyvät riskit saa ylittää sen voimavaroja. Tämä edellyttää kuntakonsernin riskienhallinnan toimivuutta. Huomioon on otettava kuntakonsernin talouden vastuut ja velvoitteet. Erityinen riski liittyy esimerkiksi lainatakauksiin ja vakuuksiin yhteisöille, jotka eivät ole kunnan määräysvallassa.

Bruttoperiaate tarkoittaa, että menot ja tulot budjetoidaan erikseen määrärahoina ja tuloarvioina. Menettely on perusteltu silloin, kun tehtävä rahoitetaan pääsääntöisesti verorahoituksella. Myös silloin, kun tehtävän menot eivät riipu siihen kohdistuvista tuloista, on bruttoperiaate ensisijainen, vaikka tulojen määrä olisi merkittävä

Nettoperiaate tarkoittaa, että talousarviossa sitovuus määrätään nettomääräisesti tulojen ja menojen erotuksena. Tämä on tarkoituksenmukaista tehtävissä, jotka rahoitetaan pääosin palvelujen myynti- ja maksutuloilla.

Suorite- ja realisointiperiaate

Menojen suoriteperiaate tarkoittaa, että talousarvioon ja -suunnitelmaan otetaan varainhoitovuoden aikana vastaanotetuista tuotannontekijöistä aiheutuvat tulot ja muut sellaiset menot, joiden suorittamiseen kunta on varainhoitovuoden aikana sitoutunut. Tulojen realisointiperiaate tarkoittaa, että talousarvioon ja -suunnitelmaan otetaan varainhoitovuoden aikana suoritteiden luovuttamisesta aiheutuvat ja muut lopullisesti kunnalle kuuluvat tulot.

Täydellisyysperiaate

Täydellisyysperiaatteen mukaan talousarvioon on otettava kunnan rahan käyttö ja rahan lähteet kokonaisuudessaan. Tiedossa olevia menoja tai tuloja ei voi jättää talousarviosta pois. Täydellisyysperiaatteen mukaan myös kunnan eri tehtävien sisäiset ostot ja myynnit otetaan talousarvioon, vaikka niihin ei suoraan liittyisi rahan käyttöä.

Rautalammin kunnan tilinpäätökset vuosilta 2018–2020 olivat alijäämäisiä. Vuoden 2021 aikana alijäämäkierre saatiin katkaistua. Vuoden 2021 tilinpäätös jäi noin 20 000 ylijäämäiseksi. Vuosi 2023 jää alijäämäiseksi - 622.996 €, johtuen pelastustoimen varallaolokorvauksista (pakollinen menovaraus 424.429 €), Rautalammin rakennuksen alaskirjauksesta (n.105.000 €) ja kulujen kasvusta. Vuoden 2024 tilinpäätös muodostui 561.194 euroa ylijäämäiseksi. Vuoden 2025 tilinpäätös toteutui kokonaisuutena erittäin hyvänä ja alaskirjausten jälkeen tilikauden tulos oli 528,420 euroa ylijäämäinen.

Arvio työllisyysalueuudistukseen liittyvästä yleiskatteisesta valtionosuusrahoituksesta talousarvio vuodelle 2025 ja taloussuunnitelmavuosille 2026–2027 perustui työllisyysaluesimulaattoriin, jossa laskennan pohjana on työikäisen väestön ja laaja-alaisen työttömyyden määrä. Työllisyysalueuudistus oli alun perin suunniteltu kustannusneutraalina mutta nyt ensimmäisen

toimintavuoden jälkeen tiedetään, että työllisyyteen tarkoitettu valtionosuus ei riitä vaan kunta joutuu varautumaan työllisyyden hoitoon myös omin varoin.

Maksutulojen ja muiden toimintatulojen kasvu odotus on noin 2 prosenttia. Avustustulojen arvioidaan pysyvän edellisvuoden tasolla. Ulkoisten vuokratulojen kasvu perustuu odotukseen vuokrasopimusten tarkistuksessa käytettävän elinkustannusindeksin vuosimuutoksesta.

Materiaalien ja palvelujen ostojen kustannuksiin kohdistuu kova kasvupaine mutta niiden osalta tavoitellaan nollakasvua. Avustusten osalta tavoitellaan merkittävää laskua samoin muiden toimintamenojen.

Poistoihin on arvioitu voimassa olevan investointisuunnitelman mukaista lisäystä.

Vuosikatteen tulee kattaa poistot, ja tilikauden tuloksen tulisi päätyä kutakuinkin nolnaan.

Tasapainon saavuttaminen edellyttää käyttötalouden sopeuttamista heikkenevään rahoitus pohjaan. Käytännössä tämä tarkoittaa erityisesti toimintamenojen kriittistä tarkastelua.

Investointiesityksistä arvioidaan myös, onko investointi palvelutoiminnan sujumiselle välttämätön, parantaako se toiminnan tehokkuutta tai tuottavuutta, tai onko kyseessä kunnan elinvoimaa selvästi tukeva ja strategian mukainen investointi. Kokonaisinvestointitasosta, investointikohteista ja toteutusaikatauluista päätetään talousarviovalmistelun aikana.

- Käytännössä tavoitteeseen pääsemiseksi kunkin toimialan tulee myös esittää vaihtoehtoisia ehdotuksia, joiden toteuttamisella toimialaan kohdistuva kustannusten nousupaine (palkkaratkaisu sekä muut tiedossa olevat vaikutukset) saadaan estettyä. Lisäksi toimialojen tulee esittää keinoja tulorahoituksen lisäämiseen tähtäävistä toimista.
- Talousarvion laadinnassa tulee kiinnittää erityistä huomiota talousarviolukujen todenmukaisuuteen. Tämän johdosta kunkin yksikön on analysoitava toimintaansa edellisten vuosien tilinpäätösten, kuluvan vuoden talousarvion toteuman sekä talousarviovuoden 2027 oletettavan toiminnan pohjalta ja muodostaa näiden pohjalta arvio talousarvion tasosta. Analyysin pohjalta on pystyttävä löytämään keinoja tilanteen vakaana pitämiseksi.
- Kuntakonserni Kuntalaki (410/2015) korostaa konsernien merkitystä ja kunnan toiminnan ja talouden ohjausta kokonaisuutena. Kuntakonserni sisältää kunnan oman organisaation, kunnan liikelaitokset sekä yhteisöt, joissa kunnalla kirjanpitolain (1336/1997) tarkoittaman määräysvalta.

Konserniyhtiöiden tulee sopeuttaa toimintansa kunnan talouden antamiin kehyksiin. Toimintaa on arvioitava paitsi taloudellisesti niin myös määrällisesti ja laadullisesti siten, että talousarvio ja -suunnitelma täyttävät sille laissa asetetun veloitteensa olla keskeinen kunnan toiminnan ohjausväline ja kunnan kokonaistaloudellinen suunnitelma.

- Investoinnit tulee arvioida palvelujärjestelmän tulevaisuudennäkymien ja palvelujen parantamisen näkökulmasta. Korvaus- ja korjausinvestointeja tulee toteuttaa siten, että investoinneilla voidaan katsoa olevan hyötyä palvelujärjestelmään ja niiden toteuttamisen on vahvistettava kunnan elinvoimaa ja kokonaistaloudellisuutta.
- Korvausinvestoinneissa on otettava huomioon niiden vaikutus käyttötalouteen. Investoinneissa on myös otettava huomioon ilmastosuunnitelma.

3. Talousarvion laadinnan aikataulu

Elo – syyskuu

- talousarvion laadintaohjelma on nimiltään ”Accuna”
- lukuja pääsee syöttämään talouden suunnitteluohjelmaan koulutuksen jälkeen. Käyttäjäkoulutukset ovat 13.8. iltapäivä ja 20.8. aamupäivä (samansisältöiset päivät)
- sisäiset erät taloustoimistoon/toimistosihteerille 1.9.2026 mennessä lomakkeella, joka toimitetaan hallintokunnille elokuussa 2026. Sisäisten erien muodostuminen käydään läpi teknisen osaston kanssa siten, että niiden syntymisestä ja mahdollisista muutoksista on hallintokunnilla selkeä kokonaiskuva
- investointien määräraha- ja tuloarvioesitykset tavoitteineen ja perusteluineen tekniselle toimelle 1.9.2026 mennessä
- valmistelu; luonnokset kokonaislaskelmineen (= tiedot järjestelmään vietyinä) **30.9.2026** mennessä, sisältäen TA- ja TS-esitykset kunnanhallitukselle
- Kunnanvaltuuston talousarvioseminaari pidetään lokakuussa 2026.

Lokakuu

- Valmistelu, tasapainotus
- Toimialakohtaiset talousarviokeskustelut
 - Hallinto 7.10. klo 13-15
 - Sivistys 8.10. klo 13-15
 - Tekninen 9.10. klo 13-15
- Johtoryhmän suunnittelupäivä 5.10.2025, varalla myös 21.10.2026
- Kunnanjohtajan esitys 25.10.2026 talousarvioksi 2027 ja taloussuunnitelmaksi 2028-2029

Marraskuu

- kunnanhallituksen TA- ja TS-käsittely 10.11., toinen käsittely 24.11.
- Kunnanvaltuusto hyväksyy käyttötalous- ja investointiosat sekä taloussuunnitelman 2028-2029 15.12.2026.

4. Yleiset ohjeet talousarvion laatimiseksi

Talousarvion laadinnassa noudatetaan voimassa olevaa kuntalainsäädäntöä, kirjanpitolautakunnan hyvinvointialue- ja kuntajaoston yleisohjeita sekä valtiovarainministeriön ja Kuntaliiton antamia suosituksia.

Vuoden 2027 talousarviovalmistelun erityisenä tavoitteena on käyttötalouden sopeuttaminen pysyvästi kunnan tulorahoitusta vastaavalle tasolle sekä kuntakonsernin rakenteiden kehittäminen siten, että palvelujen saatavuus, elinvoima ja taloudellinen kestävyys voidaan turvata pitkällä aikavälillä.

Talousarvio ja –suunnitelma on laadittava siten, että ne toteuttavat kuntastrategiaa ja edellytykset kunnan tehtävien hoitamiseen turvataan (KuntaL 65.2 §). Alibudjetointi ei ole säännösten mukaista.

Taloussuunnitelman on oltava tasapainossa tai ylijäämäinen enintään neljän vuoden pituisena suunnittelukautena, jos talousarvion laatimisvuoden taseeseen ei arvioida kertyvän ylijäämää. Kunnan taseeseen kertynyt alijäämä tulee kattaa enintään neljän vuoden kuluessa tilinpäätöksen vahvistamista seuraavan vuoden alusta lukien. Taloussuunnitelmassa kunnan tulee päättää yksilöidyistä toimenpiteistä, joilla alijäämä mainittuna ajanjaksona katetaan (KuntaL 110 §).

Vain välttämättömät ja todelliset määrärahat ja tuloarviot varataan talousarvioon. Talousarvion 2027 valmistelussa huomioidaan tilinpäätöksen 2025 sekä talousarvion 2026, että toteuman analysointi sekä kunnan strategian mukaiset tasapainottamistavoitteet.

Talousarvio- ja taloussuunnitelma käsittää vuodet 2027 - 2029. Taloussuunnitelman ensimmäinen vuosi on laissa erikseen mainittu talousarvio, jonka sitovuus on oikeudellisesti vahvempi kuin taloussuunnitelman. Taloussuunnitelmavuosien 2028 - 2029 määrärahat esitetään talousarviossa tuloslaskelma-, rahoituslaskelma- ja investointiosissa huomioiden merkittävät toiminnalliset muutokset perusteluineen sekä kustannustason muutokset. Taloussuunnitelma on kunnan viranomaisia ja viranhaltijoita toiminnallisesti velvoittava asiakirja.

5. Talousarvion rakenne ja sisältö

5.1 Johdanto ja yleisperustelut

Yleisperustelut sisältävät taloussuunnitelmien yleiset perusteet kansantalouden, kuntatalouden sekä alueellisen ja oman kunnan kehityksen näkökulmista tarkasteltuna. Esim. kuntia koskeva uusi lainsäädäntö tai tiedossa olevat lainsäädäntömuutokset on tuotava esiin yleisperusteluissa.

Kuntastrategia ja palvelusuunnitelmat ovat talousarvion ja -suunnitelman keskeisiä perusteita.

Toimialakohtaiset (tehtäväaluekohtaiset eli 100,110,120,130..) palvelusuunnitelmat konkretisoivat ja tarkentavat kuntastrategian palvelujen kehittämistä koskevia linjauksia ja niillä pyritään turvaamaan palvelujen saatavuus ja riittävä palvelutaso. Toimialakohtaiset palvelusuunnitelmat esitetään koottuna toimialan käyttötalousosan alussa ja tarkemmin kunkin sitovan tason käyttötalousosan alussa. Toimialojen tulee talousarvion yhteydessä arvioida henkilöstön saatavuuteen, osaamisen kehittämiseen, työhyvinvointiin sekä eläköitymiseen liittyvät vaikutukset palvelutuotantoon.

Talousarviovalmistelussa tulee arvioida mahdollisuudet hyödyntää digitalisaatiota, automaatiota ja tekoälyratkaisuja palvelujen tuottavuuden parantamisessa sekä hallinnollisen työn tehostamisessa.

Talousarviossa arvioidaan kuntakonsernin kokonaistilanne sekä tytäryhtiöiden toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet. Erityistä huomiota tulee kiinnittää konsernirakenteen tarkoituksenmukaisuuteen, omistajaohjaukseen sekä yhtiöiden välisen yhteistyön kehittämiseen.

Yleisperusteluissa asetetaan myös konsernijohtoa ja tytäryhteisöedustajia koskevat tavoitteet. Lisäksi laaditaan arviot konsernin tulevista talousnäkymistä ja huomioidaan näköpiirissä olevat riskien todennäköisyydet.

5.2. Käyttötalousosa

Käyttötalousosassa esitetään sitovalla tasolla

Strategiset tavoitteet (tavoite/tavoitteen kuvaus /mittarit/ vastuuviranhaltija)

- Keskeisimmät riskit kyseisten tavoitteiden toteutumiseksi
- Toiminnan lyhyt kuvaus/palveluajatus
- Toiminnan painopistealueet vuonna 2027

Käyttötalousosassa asetetaan ja budjetoidaan niiden järjestämisen vaatimat menot ja tulot.

Kunnanvaltuusto hyväksyy määrärahat toimielintasolla (eli 10,14,18, 22..) ja antaa kunnanhallitukselle tehtäväksi päättää määrärahoista tehtävätasolla. Kunnanhallitus määrittelee täytäntöönpano-ohjeissa lautakuntien ja viranhaltijoiden päätäntävällän määrärahojen edelleen jaossa.

Talousarviokirjassa esitetään käyttötalousosassa sitovalla tasolla toiminnan kuvaus, vastuuhenkilö, sitovat tavoitteet ja sitovat menomäärärahat ja tuloarviot (bruttositovuus) sekä perustelut ja tunnusluvut.

Vastuuhenkilö (tilivelvollinen)

Sitovuustasoinen ilmoitetaan henkilö, joka vastaa sitovuustason toiminnasta ja taloudesta (sis. mm. talouden seurannan, talousarvion noudattamisesta vastaamisen sekä raportoinnin kunnanhallitukselle ja -valtuustolle).

Tavoitteet

Sitovia tavoitteita asetetaan 2–3 kappaletta ja niiden tulee olla kunnan toiminnan kannalta keskeisiä, realistisia, konkreettisia ja mitattavia. Tavoitteet tulee johtaa kuntastrategiasta. Tavoite on päämäärä, sillä kuvataan tulos, joka saavutetaan toimintaa varten annetuilla määrärahoilla talousarviovuoden aikana. Resurssit ovat keinoja tavoitteeseen pääsemiseksi. Määräraha tai siinä pysyminen tai lakisääteisten velvoitteiden täyttäminen eivät ole kuntalain tarkoittamia tavoitteita.

Tavoitteiden on katettava tehtäväalueen perustehtävät, oltava toteutettavissa niihin osoitetuilla voimavaroilla sekä oltava sellaisia, että organisaatio voi niihin omilla toimenpiteillä vaikuttaa. Toiminnallisilla tavoitteilla ohjataan toimintaprosessia ja niitä käytetään käyttötalous- ja investointiosissa. Taloudellisilla tavoitteilla ohjataan kunnan tulo- ja pääomarahoitusta sekä resurssien jakoa. Tavoitteiden on oltava laadullisesti tai määrällisesti mitattavia.

Tavoitteiden määrittelyssä tulee huomioida Rautalammin kunnan hyvinvointikertomus- ja suunnitelma.

Selvitykset ym. Perustelut

Perusteluita sisällytetään talousarvioon vain erityisen olennaisesta päättäjille kerrottavasta informaatiosta. Perusteluissa selvitetään palvelutarpeisiin, tavoitteiden asettamiseen ja niiden saavuttamiseen liittyviä haasteita ja epävarmuustekijöitä sekä tehdään selkoa toiminnan painopisteistä ja kehittämistarpeista sekä arvioidaan voimavarojen riittävyttä.

Tunnusluvut ja mittarit

Olellisesti toimintaa kuvaavia tunnuslukuja ilmoitetaan korkeintaan kolme ja ne on oltava konkreettisesti mitattavissa.

Keskeisimmät riskit tavoitteiden toteutumiselle

Sitovalla tasolla arvioidaan tavoitteiden toteutumisen kannalta keskeisimmät riskit ja uhkat ja ne raportoidaan muun raportoinnin yhteydessä kolmannesvuosittain. Riskien arvioinnissa tulee huomioida myös tietoturva- ja kyberturvallisuusriskit, henkilöstön saatavuuteen liittyvät riskit, varautuminen häiriötilanteisiin, huoltovarmuus sekä energian saatavuuteen liittyvät riskit.

Hallinto tallentaa sisäiset erät järjestelmään.

5.3. Investointiosa

Investointiosassa budjetoidaan pitkävaikutteisten tuotantovälineiden hankinta, rahoitusosuudet ja omaisuuden myynti. Investoinneille asetetaan myös tavoitteet, jotka voivat olla rahamääräisessä mitassa tai investointitavoitteen suunniteltu toteutumisajankohta määrätään. Hankekohtaisissa tavoitemäärityksissä selvitetään, onko kyse uus-, laajennus- vai korvausinvestoinnista. Lisäksi selvitetään, tavoitellaanko investoinnilla palvelutuotannon määrän lisäystä, palvelukyvyyn parantamista vai tuotannon tehostamista. Jokaisesta yli 100 000 euron investoinnista tulee esittää elinkaarivaikutusten arviointi sekä arvio investoinnin vaikutuksista käyttötalouteen vähintään kolmen vuoden ajalta.

Investointiosasta tulee käydä ilmi, mitkä hanketavoitteet ovat valtuustoon nähden sitovia. Investointien alaraja on 10.000 euroa eli investointiosaan ei budjetoida hankkeita, joiden kustannukset alittavat 10.000 euroa. Mikäli tilivuoden aikana hanke jää alle em. rajan, tulee huolehtia talousarviomuutoksesta määrärahojen siirtämiseksi käyttötalousosaan samoin kuin toteutuneen käytön oikaisusta. Tulee myös huomioida, että tätäkin suuremmat yksittäiset kunnossapitotyöt kuuluvat käyttötalouteen. Vain peruskorjaukset ja uuden rakentaminen ovat investointiosaan kuuluvia. (Kunnossapito = korjaaminen alkuperäiseen kuntoon; Peruskorjaus = korjaaminen olennaisesti alkuperäistä parempaan kuntoon). Toimialat tekevät investointien määräraha- ja tuloarvioesitykset lomakkeella tavoitteineen tekniselle toimelle viimeistään 1.9. mennessä.

Investointiosa jakaantuu toimialoittain hankeryhmiin ja edelleen hankkeisiin.

Hankeryhmätaso on valtuustoon nähden sitova. Hankeryhmiä ovat pysyvien vastaavien taseryhmät aineettomat oikeudet, muut pitkävaikutteiset menot, maa- ja vesialueet, rakennukset, kiinteät rakenteet ja laitteet, koneet ja kalusto, muut aineelliset hyödykkeet sekä osakkeet ja osuudet.

Investointiosassa esitetään myös taloussuunnitelmavuosien 2028–2029 hankkeet.

5.4. Tuloslaskelmaosa

Tuloslaskelmaosassa osoitetaan tulorahoituksen riittävyys käyttömenoihin ja poistoihin. Tuloslaskelmaosan yhteydessä esitetään tulorahoituksen riittävyttä koskevat tavoitteet ja niiden saavuttamista mittaavat tunnusluvut.

Kokonaistalouslaskelma, joissa on huomioitu kunta ja vesihuoltolaitos, laaditaan suosituksen mukaisesti. Sisäisten erien tulee täsmätä ja ne eliminoidaan em. laskelmia laadittaessa.

5.5 Rahoitusosa

Rahoitusosassa esitetään yhteenvedona rahan lähteet ja käyttö ja se laaditaan vähennyslaskukaavan muodossa. Välisummana esitetään toiminnan ja investointien rahavirta.

Rahoitusosan yhteydessä esitetään toiminnan ja investointien rahoitusta koskevat tavoitteet ja niiden saavuttamista mittaavat tunnusluvut.

6 Talousarvion tekninen tekeminen

Taloudensuunnitteluohjelmaan syötetään talousarviosummat euron tarkkuudella. Talousarvion tekstityyppinä käytetään Ariel 12:sta. Ohje ja lomake löytyvät: hallinto, uusi kansiorakenne, tilinpäätös, talousarvio ja talousseuranta, talousarvio, TA 2026.

Talousarviokoulutukset 13.8. iltapäivällä ja 20.8. aamupäivällä (samansisältöiset päivät). Ilmoittaudu Eveliinalle 10.8. mennessä.

Hallinto tallentaa sisäiset erät järjestelmään.

Talousarvioon tallennettuja summia sisäisistä eristä (esim. sisäiset vuokrat, taloushallinto, siivouspalvelu jne.) ei saa muuttaa. Sisäisten erien tulee täsmätä myös talousarviossa (= sisäiset menot ja tulot ovat oltava samansuuruiset). Sisäisten erien budjetit lasketaan keskitetysti ja kohdistetaan sovittujen jakoperusteiden mukaisesti. Jakoperusteiden ajantasaisuutta tarkistetaan talousarviovalmistelun edetessä.

Palkat ja henkilöstösivukulut lasketaan edellä annettujen ohjeiden mukaisesti. Palkkahallinto tuottaa yksiköittäin ja henkilöittäin palkkamäärärahoja varten laskelmat käyttäen pohjana kesäkuun 2025 palkkatasoa (huomioidaan uusi palkkaratkaisu.)

6.1. Menot

Hallintokunnat saavat palkkatietolistaukset palkkahallinnosta 30.8. mennessä (Hallintokunnat syöttävät tiedon itse järjestelmään).

Palkkamenojen osalta varaudutaan enintään kesäkuun 2026 palkkasumma + 2,0 %:n mukaiseen nousuun.

Muiden kuin palkkamenojen osalta nousua verrattuna 2026 talousarvioon ei saa olla ilman perusteltua syytä. Palkanlaskenta/taloushallinto syöttää keskitetysti taloushallinto-ohjelmaan sivukuluprosentit (huom! Sivukulusummia ei saa hallintokunnat käsin muuttaa!) Sivukulutilejä ovat 4100,4101,4102,4106,4107.

Lista poistoista toimitetaan hallintokunnille elokuussa ja hallintokunnat syöttävät tiedot itse talouden suunnitteluohjelmaan. Samalla tulee huomioida esim. mahdollisesti jo valmistuneet hankkeet välittömästi. Poistojen oikea määrä vuodelle 2027 tarkistetaan Merja Varanka Tilivaranka Oy:stä

6.2. Tulot

Asiakasmaksutulojen tulee perustua voimassa oleviin taksoihin. Taksat tulee tarkistaa ja saattaa ajan tasalle. Kukin hallintokunta budjetoi omat asiakasmaksutulonsa ja laskuttaa ne asiakkailta. Tulot tulee arvioida realistisesti ja oikean suuruisina.

Toiminnan ja toimintaympäristön muutos edelliseen tulee huomioida.

7 Esimerkkilomake

XXX Yksikkö (korvaa "yksikkö" oman osaston tunnuksella ja nimellä, esim. 410 Vesilaitos)
Toiminnan kuvaus / palveluajatus
Vastuhenkilö
Tehtävä
Sitovia tavoitteita (Strategia ja hyvinvointisuunnitelma huomioiden) 1. 2. 3.
Keskeiset riskit kyseisten tavoitteiden toteutumiseksi
Tunnusluvut ja mittarit (Taulukot kuvamuodossa ja taulukon fontti Arial 12 pt, poista suluissa oleva teksti)
Toiminnan painopistealueet 2027

Raportit otetaan Accunasta.